

ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΘΕΑΤΡΑ

ΘΕΑΤΡΟ REX: ΘΙΑΣΟΣ ΘΕΑΤΡΟΥ
ΤΕΧΝΗΣ: ΩΛΝΤΟΥΣ ΧΑΞΕΛΕΥ:
ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΗΣ ΤΖΟΚΟΝΤΑΣ

Πέρσι τέτοιαν εποχή είδαμε στον κινηματογράφο το «Μιά Γυναίκα Έκδικείται». Ήταν το δράμα μιās άσυνήθιστης ύπερναίσθητης γυναίκας που δηλητηριάζει την άρρωστη καλύτερη φίλη της, γιατί από χρόνια αγαπάει τον άντρα της και πιστεύει πως έτσι τον λευτερώνει από την τυραννία της και πως κι' αυτός την αγαπάει κι' αν λευτερωθεί θα παντρευτούν και θα εύτυχίσουν. Όταν όμως του μιλάει για την άγάπη της μαθαίνει πως αυτός όχι μόνον αγαπάει μιάν άλλη, αλλά στις λίγες μέρες που μεσολάβησαν από το θάνατο της γυναίκας του, την έχει κιόλας παντρευτεί. Τότε όλη ή άπελπισία για το μάταιο έγκλημά της, ή ζήλεια για την χωρίς ανταπόδοση άγάπη της ξεσπάει: Αφήνει να τον κατηγορήσουν για δολοφόνο της γυναίκας του και να τον καταδικάσουν σε θάνατο. Αυτός αγωνίζεται γιατί είναι άθώος, μα ή μοίρα του στο πρόσωπο της δηλητηρίαστριας τον έχει πιάσει για καλά, φτάνει μάλιστα σε μιá στιγμή υπέρτατου σαδισμού να του όμολογήσει την άληθεια, και μόνον χάρη στην έξυπνάδα του γιατρού της οικογένειας σώζεται και άκολουθεί το συνηθισμένο εύτυχες τέλος.

Το έργο εκείνο διασκευή μιās νουβέλλας του Ωλντους Χάξλεϋ από τη συλλογή του Mortal Coils του 1922, της εποχής δηλαδή που ό συγγραφέας του Κόντραποντο και του Eyeless in Gaza του Crome Yellow και τόσων άλλων διάσημων μυθιστορημάτων, ήταν ακόμη ένας ψυχρός σαρκαστής της ζωής, πλουτισμένο με μερικές από τις καινούργιες του μυστικιστικές άποψεις και την αστυνομικοφιλοσοφική ύφή, δέν είχε κατορθώσει να συγκινήσει το παγκόσμιο κοινό.

Γιατί οί ήρωές του με το μοναδικό πεπρωμένο και τις ιδιάζουσες συνθήκες που μπορούν να μιās ικανοποιήσουν σ' ένα ρομάντζο έστω κι' αν στεροϋνται ανθρώπινου βάθους, με μόνα εφόδια μιá μέθεξη σε μιάν άμφίβολη μεταφυσική είτε έναν άνεδαφικό ρομαντισμό, μεταφιτεϋόμενοι στο θέατρο δείχνουν όλη τους την ανεπάρκεια, φαντάζουν σαν έγκεφαλικορομαντικά κατασκευάσματα κι' όχι σαν πραγματικοί άνθρωποι, σαν ένας από τους θεατές ή καλύτερα σαν ή συνισταμένη των θεατών, όπως πρέπει να είναι οί δραματικοί ήρωες.

Έχοντας συνηθίσει από κάθε πρώτη του Θεάτρου Τέχνης να περιμένω πολλά δέν άπογοητεύτηκα μαθαίνοντας πως θ' άρχιζε την φετεινή χρονιά με το «Χαμόγελο της Τζοκόντας», τη θεατρική δηλαδή μεταγραφή του «Μιά Γυναίκα Έκδικείται».

Πρώτα-πρώτα γιατί μ' όλο που το έργο δέν προσφερόταν για μιá καλλιτεχνική έξομηση, ή πίστη μου στις ικανότητες του κ.

Κούν, προεξοφλοϋσε μιάν έπιτυχή και έμπνευσμένη έρμηνεία.

Κι' έπειτα είταν ακόμη και το ότι ό Χάξλεϋ βλέποντας λείι τα τρωτά της κινηματογραφικής διασκευής της νουβέλλας του μεταγράφοντάς την για το θέατρο τάχε διορθώσει και γενικά είχε δώσει το άρχικό θέμα δραματικότερα.

Προσδοκίες που κι' οί δύο διαψεύστηκαν.

Γιατί το θεατρικό έργο είναι πιο αδύνατο από το κινηματογραφικό, το όποιον άκολουθεί κατά γράμμα (παραλείπεται μόνον ή σκηνη που ή ήρωίδα όμολογει στον φυλακισμένο φίλο της πως αυτή δηλητηρίασε τη γυναίκα του και τον έκδικήθηκε άφίνοντάς τον να καταδικαστεί) με μόνη διαφορά την παρεμβολή μερικων μακριων διαλόγων για μοντέρνα ζωγραφική, για τους καλούς και τους κακούς και την μηδαμινότητα του ανθρώπου σε σύγκριση με το θεϊον κλπ. κλπ. διαλόγων που κάθε άλλο παρά ένταση δίνουν στην δραματικότητα του έργου και πολυ λιγώτερο κατορθώνουν να μεταβάλλουν τον άνεύθυνο φιλότεχνο έγωϊστήν ήρωα, λίγες ώρες πριν από το θάνατό του, σε συνειδητό μεταφυσικό τύπο.

Ό κ. Κούν άκολουθήσε πιστά την κινηματογραφικήν έρμηνεία και είτε γιατί τα μέσα του κινηματογράφου με την τεχνική τους τελειότητα μπορούν έπιτείνοντάς την να δώσουν υπόσταση και, που και που, υποβλητικήν άξία στην ξεπερασμένη ρεαλιστική σκηνοθεσία, είτε γιατί το έμψυχο υλικό που διάθετε ό κινηματογραφικός σκηνοθέτης άπαρτιζόταν από ήθοποιους των όποιων το γόητρον και ή υποβλητική τέχνη μπορούν να δώσουν υπόσταση ακόμη και σε φτιαχτούς ρόλους, δέν άπόφυγε τη μοιραία σύγκριση και έδωσε μιá μέτρια θεατρική παράσταση.

Δέν θαυμάζω άνεπιφύλακτα τον Σάρλ Μπουαγιέ. Είναι κατά την γνώμην μου ένας έραστής παληού τύπου με άρκετά προσόντα δραματικού ήθοποιού. Έχει ακόμη ένα τόνο φωνής και ώρισμένα γνωστά θεατρικά τρϋκ, που δε συμβιβάζονται με τις άπαιτήσεις μου, για έναν μεγαλύτερο ήθοποιό.

Και μ' όλο που ως Χάτον άπέτυχε, ή άποτυχία του κ. Παπα είταν μεγαλύτερη. Πάντως ό κ. Παπās είταν εύτυχέστερος από τους άλλους Έλληνες έρμηνευτές.

Γιατί ή κ. Μελίνα Μερκούρη είχε να συγκριθεί με την Τζέσσικα Τάντυ, την πρωταγωνίστρια του «Μιά Γυναίκα Έκδικείται» και του «Λεωφορείου ό Πόθος».

Η άλήθεια είναι πως έχει με την Άμερικανίδα συνάδελφόν της άρκετήν φυσικήν όμοιότητα, όμοιότητα που προσπαθεί με το ντύσιμο κλπ. να έπιτείνει. Η μόνη τους διαφορά είναι για να μην ποϋμε το ταλέντο, ή εκδήλωση αυτού του ταλέντου.

Διαφορά ή όποία γίνεται συντριπτική άκριβώς λόγω της έξωτερικής όμοιότητος.

Γιατί, θα συμφωνήσει νομίζω και ό Κούν, οί μορφασμοί, ό σαρδώνειος γέλωσ και τα

τρέμολα τοῦ σώματος δὲν ἐκφράζουν καὶ κυρίως δὲν ὑποβάλλουν τὸ δράμα.

Μπορεῖ, ἂν καὶ ἡ πικρὴ μου πείρα μ' ἔχει διδάξει τὸ ἀντίθετο, ἕνας νευρασθενικός τύπος νὰ γελᾷ ἀγρία καμμιὰ φορὰ ἢ νὰ τρέμει ὅταν πάνε νὰ τοῦ κάνουν ἐνεση, ἀλλὰ ὁ ἠθοποιὸς πὺν θὰ θελήσει σήμερα νὰ ἐρμηνεύσει ἕναν τέτοιο τύπο εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ὑποβάλλει μὲ ἄλλον τρόπο τὸ ἀκρατήριό του, μὲ ἐσωτερικὸ δηλαδὴ παίξιμο καὶ μὲ σκηνικὴ γλῶσσα.

Οἱ ἥρωες πὺν μιλοῦν γιὰ Modigliani καὶ ἀφηρημένη ζωγραφικὴ ἀσφαλῶς κάπως ἀλ-λοιῶς πρέπει νὰ ἐκφράζονται θεατρικά.

Καὶ ὁ κ. Καλλέργης εἶχε νὰ συγκριθεῖ μὲ τὸν Σερ Χέντρικ Χάρντουϊκ. Κι' ἐδῶ βέβαια μ' ὅλη του τὴν προσπάθεια ἢ ἀπόσταση εἶταν ἀστρονομικὴ. Ὅσο γιὰ τὴν Δα Βίλμα Κύρου περιπτεῦει κάθε σύγκριση. Οἱ κάθε ἄλλο παρὰ εὐθραυστοι ὄμοιοι της, εἶταν φανερό ὅτι θὰ ἐλύγιζαν κάτω ἀπὸ τὸ βάρος καὶ τοῦ μικροτέρου ρόλου.

Καὶ ἡ Κα Βάσω Μεταξᾶ συγκρινόμενη μὲ τὸν προηγούμενον ἑαυτὸ της εἶταν πολὺ μέτρια.

Κι' ἂν ὅμως ἡ παράσταση εἶταν καλύτερη θ' ἄχε πάντα κανεὶς τὸ δικαίωμα ν' ἀναρωτηθεῖ πρὸς τί ν' ἀνεβάζεται μὲ τόσους κό-πους καὶ φροντίδα τὸ «Χαμόγελο τῆς Τζοκόντας», ὅταν τὸ Ἀθηναϊκὸ κοινὸ δὲν ἔχει δεῖ τόσα καὶ τόσα ἀξιόλογα ἔργα παλιὰ καὶ νέα τοῦ παγκόσμιου ρεπερτόριου (Πιραντέλλο, Μπερτόλντ, Μπρέχτ, Καμὺ κλπ. κλπ.);

Ἀγλαΐα Μητροπούλου